

BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN GAZZE VE FİLİSTİN BAĞLAMINDA ALDIĞI KARARLARIN ETKİNLİĞİ VE UYGULANABİLİRLİĞİ

The Effectiveness and Enforceability of United Nations Resolutions in the Context of Gaza and Palestine

Serap ALCAN* - Mert Efe ALCAN**

Öz: Bu çalışma, Birleşmiş Milletlerin (BM) Gazze ve Filistin bağlamında aldığı kararların tarihsel süreç içindeki etkinliğini ve uygulanabilirliğini değerlendirmektedir. BM, 1947'de kabul ettiği Taksim Planı (181 sayılı Genel Kurul Kararı) ile Filistin topraklarını iki devletli bir çözüme kavuşturmayı amaçlamış, ancak planın hayata geçirilmesi mümkün olmamıştır. 1967'de alınan 242 sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararı, İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesini öngörmüş, ancak kararın uygulanması uluslararası siyasi dengeler nedeniyle sınırlı kalmıştır. 2014 tarihli 2139 sayılı karar, Gazze'deki insani krizin hafifletilmesi ve sivil altyapının korunmasına yönelik hükümler içerse de fiili etkisi yetersiz kalmıştır. Çalışmada, BM kararlarının büyük ölçüde ABD'nin veto politikası ve uluslararası siyasi çıkarlar doğrultusunda şekillendiği, bu durumun kararların uygulanabilirliğini kısıtladığı ortaya konulmaktadır. Ayrıca BM'nin Filistin meselesine yaklaşımı, çifte standart eleştirileri çerçevesinde ele alınmakta ve kararların İsrail'in güvenlik politikaları karşısındaki etkisizliği tartışılmaktadır. Sonuç olarak, BM'nin bölgedeki krizleri çözme kapasitesinin artırılması için daha bağımsız bir denetim mekanizmasına ve yaptırım gücü yüksek yeni politikalara ihtiyaç duyulduğu vurgulanmaktadır. Çalışma, BM'nin Gazze ve Filistin bağlamında aldığı kararların tarihsel süreç içindeki etkinliğini ve uygulanabilirliğini değerlendirmek amacıyla betimleyici analiz ve doküman incelemesi yöntemlerini kullanmaktadır. Bu kapsamda, karar metinleri, uluslararası hukuki belgeler ve ilgili literatür incelenerek analiz edilmekte, BM kararlarının içeriği, uygulanma süreçleri ve etkileri detaylı bir şekilde ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Birleşmiş Milletler, Filistin, Gazze, BM Kararları, Uluslararası Hukuk, İsrail-Filistin Çatışması

Abstract: This study evaluates the effectiveness and applicability of the United Nations (UN) resolutions in the context of Gaza and Palestine in the historical process. The UN adopted the Taksim Plan (General Assembly Resolution 181) in 1947, which aimed to bring about a two-state solution in the Palestinian territories, but the plan was not realised. UN Security Council Resolution 242 of 1967 envisaged Israel's withdrawal from the occupied territories, but its implementation was limited due to international political balances. Resolution 2139 of 2014 included provisions to alleviate the humanitarian crisis in Gaza and protect civilian infrastructure, but its actual impact remained insufficient. The study reveals that UN resolutions are largely shaped by the US veto policy and international political interests, which limits the applicability of the resolutions. Furthermore, the UN's approach to the Palestinian issue is analysed within the framework of double standard criticisms and the ineffectiveness of the resolutions against Israel's security policies is discussed. In conclusion, it is emphasised that in order to increase the UN's capacity to resolve crises in the region, a more independent oversight mechanism and new policies with high sanctioning power are needed. The study uses descriptive analysis and document review methods to evaluate the effectiveness and applicability of the decisions taken by the UN in the context of Gaza and Palestine in the historical process. In this context, the decision texts, international legal documents and relevant literature are examined and analyzed, and the content, implementation processes and effects of the UN decisions are discussed in detail.

Keywords: United Nations, Palestine, Gaza, UN Resolutions, International Law, Israel-Palestine Conflict

* Uzman Öğretmen, MEB Bandırma Bilim Sanat Merkezi, yazarserapalc@gmail.com, ORCID: 0009-0003-5010-0712 [Sorumlu Yazar]

** Mert Efe ALCAN, Bartın Üniversitesi, 22010519004@ogrenci.edu.tr, ORCID: 0009-0004-6998-9213

Makale Geliş Tarihi: 22.03.2025, Makale Kabul Tarihi: 9.07.2025

DOI: 10.59162/tihek.1663427

GİRİŞ

Bu çalışma, Birleşmiş Milletlerin (BM) Filistin meselesine dair aldığı kararların uluslararası hukuk, diplomasi ve insan hakları perspektifinden etkisini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, BM'nin şu ana kadar aldığı kararların başarı ve başarısızlık nedenleri incelenerek, günümüzde yaşanan çıkmazın temel nedenleri ve gelecekte yaşanabilecek olası sorunlar ele alınmaktadır. Bu bağlamda, BM'nin karar mekanizmalarının etkinliği ve uluslararası toplumun tutumu üzerinde durularak, Filistin meselesinin uluslararası hukuk ve diplomasi açısından çözümüne ilişkin katkı sağlanması hedeflenmektedir.

I. FİLİSTİN BÖLGESİNİN TARİHSEL SÜRECİ VE SORUNUN ARKA PLANI

Filistin-İsrail sorununu anlamak için tarihsel bir bakış açısına sahip olmak önemlidir. Uluslararası ilişkiler literatüründe, sorunun kökeni farklı bakış açılarıyla incelenmiştir. Bazı bilimsel çalışmalar, bu çatışmanın antik dönemde Yahudiler ve Müslümanlar arasında kutsal kabul edilen topraklar üzerindeki savaşlardan kaynaklandığını savunurken, diğerleri ise özellikle İsrail'in 1948'deki kuruluşuyla başlayan Arap-İsrail çatışmasına odaklanmaktadır (Rowley ve Taylor, 2006; Rabinovich ve Brun, 2017; Davutoğlu, 2003). Çatışmanın tırmanışı, 20. yüzyılın başlarında, Yahudi yerleşimciler ile yerel Araplar arasında yaşanan gerilimle başlamıştır. 1917'deki **Balfour Deklarasyonu** ve 1920'de Filistin üzerinde İngiltere'nin manda yönetimi kurması, çatışmanın daha da sertleşmesine neden olmuştur. 1947 yılında BM Genel Kurulunun kabul ettiği 181 sayılı **Taksim Planı**, Filistin topraklarını iki devlete bölerken, kalıcı bir çözüm sağlamamış, aksine çatışmayı daha da derinleştirmiştir. Ama tüm bunlara bakmadan önce asıl bakılması gereken ilk nokta Filistin Bölgesi'nin kısa bir tarihi olmalıdır.

“Filistin toprakları, tarih öncesi dönemlerden itibaren çeşitli kavimlerin göçlerine ve istilalarına sahne olmuştur. “Filistin” adı, milattan önce buralarda yaşamış olan Filistinlilere bağlanır. Yunan-Makedon hâkimiyetinin kurulmasından sonra bölgeye “Palestina” adı verilmiştir (Armaoğlu, 1995: 3). İbraniler de bu yerli halka “Palishtin” demiş, bu kelime “Filistinlilerin Ülkesi” anlamına gelmiştir (Armaoğlu, 1995: 3). Bölgenin sahip olduğu stratejik konum ve kutsal sayılan mekânları nedeniyle tarih boyunca pek çok uygarlığın hâkimiyeti altına girdiği görülmektedir. Bölgenin erken dönem tarihine bakıldığında, burada yerleşik bir toplumun yer aldığı anlaşılmaktadır. Filistin, tarih boyunca Kenanlılar, İbraniler, Asurlular, Babililer, Persler, Romalılar, Bizanslılar, Müslüman Araplar, Haçlılar, Memlükler ve

Osmanlılar gibi birçok farklı medeniyetin egemenliği altına girmiştir. Osmanlı döneminde (1516-1917) bölge, idari olarak Kudüs Sancağı ve Nablus Sancağı gibi birimlere ayrılmıştır (Shaw, 1991: 279-281). 19. yüzyılın sonlarına doğru Siyonizm'in yükselişiyle birlikte Yahudi göçleri artmış, I. Dünya Savaşı'nın ardından İngiltere Filistin'de manda yönetimi kurmuştur (Khalidi, 2020). 1948'de İsrail'in kuruluşu, Arap-İsrail Savaşı'na yol açmış, bu savaş ve sonraki çatışmalar bölgedeki siyasi haritayı ve demografik yapıyı değiştirmiştir (Pappe, 2007: 89-95).

Filistin meselesi özellikle 20. yüzyılın başlarından itibaren uluslararası politikanın en kritik sorunlarından biri olmuş ve tarihsel olarak Osmanlı İmparatorluğunun yıkılmasından sonra bölgede meydana gelen güç boşluğu ile şekillenmiştir. Osmanlı'nın dağılmasının ardından, Birinci Dünya Savaşı sonrasında bölge, 1917 tarihli Balfour Deklarasyonu ile Yahudi göçmenlerin Filistin topraklarına yerleşimini destekleyen bir siyaset izleyen Birleşik Krallık manda yönetimine girmiştir (Cleveland ve Bunton, 2009: 165). Bu politika, Filistinli Arap nüfusun tepkisini çekmiş ve zamanla bölgede Arap-Yahudi çatışmalarını körüklemiştir. 1920 San Remo Konferansı'nda Filistin üzerindeki manda yönetimi resmileşmiş ve 1922'de Milletler Cemiyeti tarafından onaylanmıştır (Khalidi, 2020: 185). Bu dönemde, Yahudi göçleri artmış ve Filistin'deki demografik yapı değişmeye başlamıştır. 1936-1939 yılları arasında yaşanan Büyük Arap Ayaklanması, İngiliz yetkililer tarafından sert bir şekilde bastırılmış ve bölgedeki gerilim daha da tırmanmıştır (Pappe, 2007). 1947'de BM Genel Kurulunun 181 sayılı kararı ile Filistin toprakları Yahudi ve Arap devleti olarak ikiye bölünmüş, ancak bu karar Arap ülkeleri ve Filistinli Araplar tarafından reddedilmiştir (United Nations General Assembly, 1947). Süreç bu noktada da bile yeterince karmaşıkken, İsrail'in 1948'de kurulmasının ardından başlayan **Arap-İsrail Savaşı** (1948), bu bölgedeki düşmanlıkların ve gerilimlerin uzun yıllar devam etmesine yol açmıştır (Bayraktar, 2013: 35). İsrail'in galip geldiği bu savaş, sadece bölgesel siyaseti değil, uluslararası ilişkileri de etkilemiş ve İsrail'in sınırlarını genişletmesiyle sonuçlanmıştır. Filistin toprakları ise İsrail, Ürdün (Batı Şeria) ve Mısır (Gazze Şeridi) tarafından işgal edilmiştir. Bu dönemde Filistinliler, kendi ulusal hakları için mücadele etmeye başlamışlardır. **BM Güvenlik Konseyinin** 242 sayılı kararı, 1967 yılında yaşanan savaş sonrası, İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesi gerektiğini bildirmiştir.

II. FİLİSTİN MESELESİ ÜZERİNE LİTERATÜRDEKİ TEMEL YAKLAŞIMLAR

Filistin meselesi, siyaset bilimi, uluslararası hukuk, insan hakları ve diplomasi perspektiflerinden ele alınan çok boyutlu bir sorundur. Tarihsel, politik ve hu-

kuki boyutlarıyla ele alınan bu mesele, küresel aktörlerin ve uluslararası kuruluşların müdahaleleriyle şekillenmiştir. Literatürde farklı araştırmacılar, özellikle BM ve uluslararası aktörlerin bölgedeki rolüne odaklanarak çeşitli yaklaşımlar geliştirmiştir. Filistin meselesinin tarihsel kökenleri incelendiğinde, Siyonizmin temel metinlerinden biri olan Theodor Herzl'in "Der Judenstaat (1896)" eseri ve ardından düzenlenen Siyonist Kongreler önemli dönüm noktaları olmuştur. Siyonizm, politik bir hareket olarak 19. yüzyılda güçlenmiş ve Yahudi göçleri, Filistin topraklarında demografik ve sosyopolitik değişikliklere yol açmıştır. 1882'de Filistin'e göç eden Yahudiler Rishon-le-Zion adlı bir koloni oluşturmuş (Öner, 2006: 49; Kocabaş, 1987: 72) ve Choveve Zion (Siyon'u Sevenler) adlı bir dernekle örgütlenerek bölgeye yerleşim sürecini hızlandırmıştır (Taylor 2001: 6). Bu gelişmeler, Filistin'de toprak sahipliği, demografik yapı ve siyasi dengeler açısından önemli değişimlere neden olmuş ve nihayetinde uluslararası hukuk ve diplomasi açısından bir çatışma alanı yaratmıştır. Siyonu Sevenler Derneği, Yahudi Ziraatçı ve Esnafı Destekleme Derneği adıyla resmen tanınmış ve başkanlığına Yahudi ulusal kimliğini güçlendirme fikrini savunan Leon Pinsker getirilmiştir (Öke, 2018: 33). Bu süreç, 20. yüzyılda Filistin sorununu küresel bir mesele haline getiren gelişmelerin temellerini oluşturmuştur.

Filistin sorunu, uluslararası hukuk, insan hakları ve diplomasi açısından farklı yorumlara açıktır. Uluslararası aktörlerin müdahaleleri, BM kararları ve bölgesel dinamikler, sorunun çözümüne yönelik yaklaşımları etkilemektedir. Bu nedenle mesele, tarihsel süreç, hukuki boyut, siyasi aktörlerin tutumları ve insan hakları ihlalleri gibi çeşitli açılardan ele alınarak bütüncül bir analiz gerektirmektedir.

A. SİYONİZMİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE FİLİSTİN MESELESİ

Theodor Herzl, Siyonist fikirlerini yaymak ve destek bulmak amacıyla 1897 yılında Basel'de 1. Siyonist Kongre'yi düzenlemiştir. Açılış konuşmasında, "Biz Yahudi ulusunu barındıracak olan evin temelini atmak için buradayız" diyerek, Siyonist hareketin temel amacını vurgulamıştır (Garaudy, 2019: 45). Kongrenin temel hedefi, Filistin'de kamu hukuku ile güvence altına alınmış bir Yahudi yurdu kurmaktır. Bu doğrultuda, Filistin'de Yahudi kolonileri oluşturulması, dünya genelindeki Yahudilerin bir araya getirilmesi ve Yahudi ulusal fikrinin güçlendirilmesi planlanmıştır (Öke, 2002: 78). Theodor Herzl, 19 Mayıs 1901'de Osmanlı Padişahı II. Abdülhamid ile yaptığı görüşmede, Osmanlı İmparatorluğu'nun tüm dış borçlarını ödeme karşılığında Filistin'de bir yurt verilmesini teklif etmiştir. Ancak II. Abdülhamid bu teklifi kabul etmemiştir (Jabotinsky, 2013: 48). Herzl, 1896-1902 yılları arasında beş kez İstanbul'a gelerek Osmanlı yetkilileriyle gö-

rüşmeler gerçekleştirmiş, ancak istediği sonucu elde edememiştir (Evsal, 1975: 25; Öke, 2002: 49). Filistin'in Yahudiler tarafından kolonileştirilmesi konusunda Osmanlı ve Alman İmparatorluklarından destek bulamayan Herzl, İngiltere'ye yönelmiştir. 1902 yılında İngiliz hükümeti ile görüşmeler yapmış, 1903 yılında ise İngiltere, Uganda'nın kolonileştirilmesi için Siyonist örgüte bir teklif sunmuştur. Herzl, bu öneriyi geçici bir çözüm olarak görmüş ve bir inceleme komisyonu göndermiştir (Armaoğlu, 1995: 22; Yılmaz, 2009: 38). 1917'de İngiliz Dışişleri Bakanı Arthur Balfour'un yayımladığı Balfour Deklarasyonu ile İngiltere, Filistin'de bir Yahudi ulusal yurdu kurulmasını desteklediğini açıklamıştır (Acar, 1989: 42; Johnson, 2001: 499). Balfour Deklarasyonu'nun ardından, Fransa ve İtalya gibi diğer İtilaf Devletleri de bu girişime destek vermiştir. 1920'de yaklaşık 16.500 Yahudi Filistin'e göç etmiş, 1934 yılına gelindiğinde bu sayı 900.000'e ulaşmıştır (Arı, 2007: 121). Bu süreçte, ekonomik ve sosyal imkânlardan yoksun olan Araplar, göç eden Yahudilerle rekabet edememiş ve kendi topraklarında ikinci sınıf vatandaş konumuna düşmüştür (Altınoğlu, 2005: 487). 1936 yılında Arap liderler, Yahudi göçüne ve kolonizasyonuna karşı mücadele etmek amacıyla Arap Yüksek Komitesini kurmuş ve bir ulusal ayaklanma başlatmıştır (Said, 2003: 155). Bu ayaklanma, Filistin'in bölünmesini öneren Peel Raporu nedeniyle daha da şiddetlenmiştir (Armaoğlu vd., 1999: 134).

I. Dünya Savaşı sonrasında İngiltere'nin Filistin üzerindeki manda yönetiminin sona ermesiyle, konu BM'ye taşınmıştır. 1947'de BM Genel Kurulu, Filistin'in Yahudiler ve Araplar arasında ikiye bölünmesini ve Kudüs'ün uluslararası statüye sahip olmasını onaylamıştır (Yarar, 2006: 203; Uçarol, 2006: 693). İngiltere Filistin'den çekildiğinde bölgedeki durum son derece karmaşıktı ve Yahudi milis kuvvetleri sahada üstünlük sağlamıştı. 14 Mayıs 1948'de bağımsız İsrail Devleti'nin kurulduğu ilan edilmiştir (Haim, 2008: 35). Bu gelişme, bölgedeki çatışmaların ve insani krizlerin başlangıcı olmuştur. Politik Siyonizmin doğuşu, Osmanlı İmparatorluğu'nun bazı müdahaleleriyle biraz geciktirilmiş olmakla beraber, Macar Yahudi Theodor Herzl'in tekrar bu düşünceyi canlandırmasına kadar sürecekti (Traverso, 2001: 108; Lewis, 1995: 182; Öke, 2006: 28). Theodor Herzl adlı Avusturyalı bir Yahudi gazeteci tarafından XIX. yüzyıl sonlarında başlatılan "Siyonist Hareket" karşılık buldu. Yahudi ulusunun asimilasyondan ve antisemitizmden kurtularak devam edebilmesi için Yahudilere ait bir ülkeye ve devlete ihtiyaç olduğu kabul edildi. Peki, bu devlet nerede kurulacaktı? Yahudiler İngiltere tarafından önerilen Uganda gibi opsiyonlara fazla rağbet etmeyip Filistin üzerinde karar kıldılar (Herzl 2007: 41; Ford 2013: 161; Shahak 2004: 27). 1900 yıl önce Roma tarafından bu kutsal topraklardan sürülerek diasporaya dağılmışlardır. Herzl'e

göre Yahudi sorunu, antisemitizmin bir sonucu olarak gelişmişti (Lewis 1995: 80). Yahudilerin içinde yaşadığı bütün milletler ya gizliden gizliye ya da açıktan açığa antisemit düşüncesine sahipti.

Aslında yüzyıllar süren baskılar altında Yahudiler milli gururlarını yitirmişlerdi. Halkın gözünde Yahudileri onurlu yurttaşlar haline getirmek amacıyla Herzl, önce Papa'ya başvurarak Musevilerin toplu halde vaftiz olmalarının Yahudi sorununu çözeceğini düşündü. Ancak bunun mümkün olmadığını, Yahudilerin kendilerine ait olan bir ülkeye göç etmeden bu sorunun çözümlenemeyeceğini biliyordu. 1896'da yayımladığı "Yahudi Devleti" (Judenstaat) adlı kitabında: "Biz bir devlet hem de örnek bir devlet kuracak kadar güçlüyüz. Bu amaç için gerekli beşeri ve maddi malzemeye sahibiz. Bir ülkenin tüm haklı ihtiyaçlarını tatmin edecek büyüklükte dünya üzerinde bir yerde bize egemenlik verin, gerisini kendimiz tamamlarız" derken, Yahudilerin bir ulus meydana getirecek ve bir devlet kurabilecek özelliğe sahip olduklarına olan inancını da yinelemiştir (Öke, 2018: 22; Yılmaz, 2009: 34).

Bu bağlamda, Herzl, Siyonist hareketi kurumsal bir yapıya kavuşturmayı hedeflemişti. Ona göre, Yahudi devletinin kurulması için iki kuruma ihtiyaç vardı. Birincisi, Avrupa devletleriyle diplomatik görüşmeler yürütecek olan "Yahudi Cemiyeti" idi. Bu cemiyet, Siyonistlere Filistin'de devlet kurma hakkının tanınmasını sağlamak için faaliyet gösterecekti. İkincisi ise Yahudilerin Filistin'e göçlerini organize edecek ve bölgedeki ticari faaliyetleri teşvik edecek bir ticaret şirketi idi (Uçarol, 2006: 639). Herzl, uluslararası ilişkilerde gücün belirleyici olduğunu savunuyor ve anılarında "Uluslararası ilişkiler bir kuvvet sorunudur" diye not düşüyordu. "Bugün ve gelecekte, belki de kıyamete kadar güçlü, daima haklı karşısında galebe çalacaktır" ifadesiyle, dünya siyasetinde güç dengelerinin önemine dikkat çekiyordu (Öke, 2002: 36). 29 Ağustos 1897'de İsviçre'nin Basel kentinde Birinci Siyonist Kongresi toplandı. Kongre, Yahudi halkının kolektif iradesini temsil eden bir yasama organı gibi yapılandırılmıştı. Herzl, kongreye katılan temsilcilerin bir ulusal meclis gibi hareket etmeleri gerektiğini savunuyordu. Shekel adı verilen, vergi niteliği taşıyan aidatı ödeyen her Musevi, Siyonist cemiyetler aracılığıyla mecliste temsilci seçme hakkına sahipti (Altınöglü, 2005: 485; Öke, 2002: 36; Öke, 2011: 41). Kongrede konuşan Herzl, Yahudi devletinin temellerinin atıldığını şu sözlerle ifade etmiştir (Öke, 2002: 36; Herzl, 2007: 13):

"Basel'de Yahudi Devleti'ni kurdum. Eğer bugün bunu açıklarsam, herkes beni alaya alır. Oysa belki 5 fakat şüphesiz 50 yıl içinde herkes bu gerçeği görecektir. Yahudi Devleti'nin varlığı manevi temellere oturtulmuştur, bu devlet Yahudi halkının bu konudaki istek ve azmi ile kurulmuştur."

B. İNGİLTERE’NİN FİLİSTİN POLİTİKASI VE SİYONİST HAREKETİN ETKİSİ

Birinci Dünya Savaşı sırasında İngiltere, Filistin üzerindeki kontrolünü güçlendirme ihtiyacıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu süreçte, İngiliz stratejik çıkarları ile Siyonist hareketin hedefleri örtüşerek iki taraf arasında doğal bir müttefiklik ilişkisi doğmuştur (Bar-Yosef, 2005: 243). İngiliz askeri yetkilileri, 19. yüzyılın sonlarında Hayfa’yı Hindistan yolunun demiryolu başlangıç noktası olarak belirlemiş ve bu hattın tarafsız bir yönetim altında olmasının güvenlik açısından daha elverişli olacağını öne sürmüştür. O dönemde tarafsız bir grup olarak Yahudiler görülmüştür (De Haas, 1934: 485). İngiltere’nin Filistin’deki varlığı esasen stratejik nedenlere dayansa da, Yahudi topluluğunun uluslararası alanda sahip olduğu güçlü imaj, bu süreçte önemli bir rol oynamıştır. Özellikle Chaim Weizmann, İngiliz yetkililerin Yahudilerin Amerika Birleşik Devletleri ve Rusya üzerinde etkili olduğuna inanmalarına yol açarak Siyonist hareketin çıkarlarını güçlendirmiştir (Bar-Yosef, 2005: 243).

1916 yılı, Siyonizm düşüncesinin siyasal arenada daha etkin şekilde yer bulduğu bir dönem olmuştur. Aralık 1916’da İngiltere’de hükümet değişikliği yaşanmış ve Lloyd George’un başbakan olması, Arthur Balfour’un dışişleri bakanlığına, Sir Mark Sykes’in ise savaş kabinesi sekreterliğine getirilmesi Siyonist hareket açısından kritik bir gelişme olmuştur. Chaim Weizmann’ın bu siyasi figürlerle kurduğu yakın ilişkiler sayesinde Siyonist hedefler daha erişilebilir hâle gelmiştir (Schama, 2016: 325). Bu süreçte yalnızca İngiltere değil, Fransa da Siyonist harekete destek verdiğini açıklamıştır. 4 Haziran 1917’de Fransız diplomat Jules Cambon tarafından yayımlanan bildiride, Fransa’nın “İsrail halkının tarihi topraklarına dönüşünü” desteklediği belirtilmiştir (De Haas, 1934: 485). Ancak Fransa’nın asıl önceliği Lübnan ve Suriye’deki çıkarlarını korumaktı (Trimbur, 2010: 48). İngiltere, Fransa’nın bölgedeki nüfuzunu dengelemek için Filistin’de güçlü bir Yahudi varlığının kendisi için stratejik bir avantaj sağlayacağı düşüncesine ağırlık vermiştir (Quigley, 1990: 9). Siyonist liderler, Filistin’in Yahudi ulusal yurdu olarak kabul edilmesi için diplomatik girişimlerini yoğunlaştırmıştır. 19 Haziran 1917’de Baron Rothschild ve Chaim Weizmann, Lord Balfour ile görüşerek kamuoyuna yönelik bir açıklamanın yapılmasını talep etmişlerdir. Bunun üzerine, Siyonist Organizasyon’un kabul edebileceği bir metin hazırlanması istenmiştir. 18 Temmuz’da sunulan belgede, Filistin’in Yahudilere ulusal yurt olarak tahsis edilmesi, Yahudi göçüne serbestlik getirilmesi, göçmenlere siyasi ve medeni hakların tanınması, bir Yahudi yönetiminin oluşturulması ve İbranice’nin resmî dil olarak kabul edilmesi talepleri yer almıştır (Schama, 2016: 333-334). Bu süreçte İngiliz hükümeti

içinde Yahudi karşıtı ve Siyonist destekçisi gruplar arasında tartışmalar yaşanmıştır. Nihayetinde, 19 Eylül 1917'de İngiliz hükümeti Siyonist hareketin taleplerini genel hatlarıyla kabul eden bir deklarasyon taslağını onaylamıştır. Ancak, Filistin'deki Yahudi olmayan toplulukların haklarının korunacağına dair güvenceler de metne eklenmiştir. Başkan Wilson'un desteğini alan bu deklarasyon, 2 Kasım 1917'de Balfour tarafından resmen duyurulmuştur (Schama, 2016: 333-334). Balfour Deklarasyonu ile İngiltere, Yahudi halkının Filistin'de bir ulusal yurt kurmasını destekleyeceğini ilan etmiştir. Ancak metinde, Filistin'deki mevcut Yahudi olmayan toplulukların haklarının zarar görmemesi gerektiği ve dünya genelinde Yahudilerin medeni ve siyasi haklarına hâle getirilmeyeceği açıkça belirtilmiştir (TNA, FO 317/3385 Document No: 191828). Bu deklarasyon, Siyonist hareket açısından büyük bir diplomatik zafer olmuş ve Filistin'de Yahudi yerleşiminin önünü açan en önemli adımlardan biri olarak tarihe geçmiştir.

III. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE FİLİSTİN: TARİHSEL KARARLAR VE SÜRECİ

BM, Filistin sorununun uluslararası hukuka uygun bir şekilde çözülmesi amacıyla çeşitli kararlar almış ve barış girişimlerinde bulunmuştur. 1967 Savaşı sonrasında alınan BM Güvenlik Konseyi 242 sayılı karar, İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesini ve bölgede kalıcı bir barış ortamının sağlanmasını öngörmüştür. Ancak bu karar uygulamada yetersiz kalmış ve şiddet olayları devam etmiştir (UN Security Council Resolution 242, 1967). Benzer şekilde, BM Genel Kurulunun 2012'de aldığı 67/19 sayılı karar ile Filistin, BM'de gözlemci devlet statüsü kazanmıştır (United Nations General Assembly, 2012). BM, Filistin sorununun karmaşıklığı ve uzun süreli doğası nedeniyle, bu konuyla ilgili çok sayıda karar almıştır. Bu kararlar, çeşitli dönemlerde ve farklı amaçlarla alınmış olup, bölgedeki siyasi ve insani durumu yansıtmaktadır.

BM'nin Filistin sorunu bağlamında aldığı kararlar, uluslararası toplumun bu konuya yaklaşımını, çözüm arayışlarını ve küresel diplomasi içindeki dinamikleri yansıtmaktadır. **BM Genel Kurulu 181 sayılı karar (1947)**, Filistin topraklarının Yahudi ve Arap devletleri olarak bölünmesini ve Kudüs'ün uluslararası yönetim altında olmasını öngörmüştür. Bu plan, BM tarafından önerilmiş olmasına rağmen, Arap devletleri tarafından reddedilmiş ve Filistin topraklarında çatışmaların tırmanmasına neden olmuştur (Khalidi, 2006: 125). 1948 yılında, İsrail'in bağımsızlığını ilan etmesi ve ardından Arap-İsrail savaşının patlak vermesiyle, Filistinli mültecilerin durumu uluslararası hukukun ve insan hakları hukukunun temel meselelerinden biri haline gelmiştir. Bu bağlamda, **BM Genel Kurulunun**

194 sayılı kararı (1948), Filistinli mültecilerin geri dönüş hakkını ve mülklerini kaybedenlere tazminat ödenmesini öngörmüştür. Ancak bu karar İsrail tarafından hiçbir zaman tam anlamıyla uygulanmamış ve milyonlarca Filistinli, 20. yüzyıl boyunca farklı ülkelerde mülteci olarak yaşamaya devam etmiştir (Morris, 2004: 250). 1967 Arap-İsrail Savaşı sonrasında kabul edilen **BM Güvenlik Konseyi 242 sayılı karar**, İsrail'in savaş sırasında işgal ettiği Batı Şeria, Gazze Şeridi, Golan Tepeleri ve Sina Yarımadası'ndan çekilmesini ve bölgedeki tüm devletlerin güvenli sınırlar içinde varlığını sürdürebileceği bir barış düzeninin kurulmasını öngörmüştür. Bu karar, özellikle "toprak karşılığı barış" ilkesi açısından önemli bir referans noktası haline gelmiş, ancak İsrail'in Doğu Kudüs ve Batı Şeria'daki askeri varlığını sürdürmesi nedeniyle tam olarak uygulanamamıştır (Slater, 2001: 112). 1973 Arap-İsrail Savaşı'nın ardından kabul edilen **BM Güvenlik Konseyinin 338 sayılı kararı**, 242 Sayılı Karar'ın hayata geçirilmesi için tarafları derhal ateşkese ve barış görüşmelerine davet etmiştir. Ancak bu süreçteki müzakereler ABD ve SSCB gibi küresel güçlerin Orta Doğu'daki çıkarları doğrultusunda şekillenmiş, bu da BM'nin bağımsız bir arabulucu olmasını engellemiştir (Quandt, 2005: 185).

Filistin topraklarının statüsüyle ilgili en kritik kararlardan biri olan **BM Güvenlik Konseyinin 478 sayılı kararı (1980)**, İsrail'in Kudüs'ü başkent ilan etmesini geçersiz sayarak uluslararası toplumun bu konuda ortak bir tutum sergilediğini göstermiştir. Ancak İsrail yönetimi, ABD'nin diplomatik desteğiyle birlikte Kudüs üzerindeki hak iddiasını sürdürmüş ve bu durum, uluslararası hukuk çerçevesinde büyük bir tartışma konusu olmaya devam etmiştir (Shlaim, 2000: 400). 2012 yılında alınan **BM Genel Kurulu 67/19 Sayılı Karar**, Filistin'e BM'de "üye olmayan gözlemci devlet" statüsü vermiş ve bu karar, Filistin'in uluslararası alanda diplomatik olarak tanınması sürecinde önemli bir dönüm noktası olmuştur (Falk ve Tilley, 2017: 85) Bu statü, Filistin'in Uluslararası Ceza Mahkemesi gibi uluslararası platformlarda daha fazla söz sahibi olmasını sağlamış, ancak sahadaki siyasi ve askeri dengeleri değiştirmekte yetersiz kalmıştır.

Son olarak, **BM Güvenlik Konseyi 2334 Sayılı Karar (2016)**, İsrail'in işgal altındaki Filistin topraklarında yerleşim yeri inşa etmesinin uluslararası hukuka aykırı olduğunu vurgulamış ve bu durumun iki devletli çözümü tehdit ettiğini belirtmiştir. Ancak ABD'nin veto yetkisini kullanmamasıyla kabul edilen bu kararın sahada bir etkisi olmamış ve İsrail, yerleşim faaliyetlerine devam etmiştir (Levin, 2018: 98). Bu kararlar, BM'nin Filistin sorununun çözümüne yönelik çabalarını ve uluslararası toplumun bu konudaki tutumunu göstermektedir. Ancak alınan kararların büyük ölçüde uluslararası siyasetin güç dengeleri tarafından

şekillendiği ve uygulanma süreçlerinde ciddi zorluklarla karşılaştığı açıktır. Filistin meselesi, BM'nin küresel barışı sağlama kapasitesine dair eleştirileri artıran önemli bir örnek olarak, uluslararası toplumun gündeminde yer almaya devam etmektedir.

IV. ULUSLARARASI HUKUK: BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN ROLÜ VE ETKİNLİĞİ

BM, Filistin meselesine dair aldığı kararlarla uluslararası hukukta önemli bir rol oynamaktadır; 1947'deki BM Planı (General Assembly Resolution 181), Filistin'in bölünmesini öngörerek İsrail ve Filistin devletlerinin kurulmasını hedeflemiş, ancak bu planın uygulanmasında yaşanan zorluklar çatışmaları tetiklemiştir. 1967'deki BM Güvenlik Konseyi Kararı 242 (UN Security Council Resolution 242, 1967) ise İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesini ve bölgedeki devletlerin güvenli sınırlarını savunarak Filistin sorununun çözümünde temel bir referans noktası olmuştur. Gazze'ye ilişkin BM kararları, özellikle İsrail'in askeri operasyonları ve insani durum üzerine yoğunlaşmış; örneğin, 2014'te alınan 2139 Sayılı Karar (UNSC Resolution 2139, 2014) Gazze'deki insani durumu iyileştirmeyi amaçlayarak sivil altyapının korunması ve insani yardımların engelsiz ulaşımını talep etse de, bu kararların uygulanmasında sürekli zorluklarla karşılaşmıştır.

Uluslararası hukuk perspektifinden bakıldığında, BM kararlarının uygulanabilirliği uluslararası politik dengenin bir sonucu olarak sınırlı kalmıştır. İsrail'in Batı Şeria ve Doğu Kudüs'teki yerleşim faaliyetleri, BM tarafından yasa dışı ilan edilmiş olmasına rağmen (UN Security Council Resolution 2334, 2016), bu kararlar sahada etkili bir biçimde uygulanamamıştır. Bunun temel sebepleri arasında BM Güvenlik Konseyinde veto hakkına sahip ülkelerin -ABD gibi- İsrail lehine aldığı politik tutumlar bulunmaktadır.

BM, Filistin ve Gazze'ye yönelik aldığı kararlarla uluslararası hukukta önemli bir rol oynamasına rağmen, bu kararların uygulanabilirliği ve tarafsızlığı konusunda ciddi eleştirilere maruz kalmaktadır. Özellikle "çifte standart" uygulaması, BM'nin Filistin sorununa yaklaşımında sıkça dile getirilen bir eleştiridir. Birçok yorumcu, BM'nin Filistin'in bağımsızlık taleplerini genellikle desteklemesine karşın, İsrail'in askeri eylemleri ve yerleşim politikaları gibi uluslararası hukuka aykırı davranışlarına karşı aynı düzeyde yaptırım uygulamakta yetersiz kaldığını savunmaktadır. Noam Chomsky (2016), bu durumu BM'nin, özellikle ABD'nin etkisi altında, yalnızca "açıkça suçlu" olarak tanımlanan taraflara karşı harekete geçmesi, ancak İsrail'e karşı etkili yaptırımlar uygulamaktan kaçınması şeklinde

ifade etmektedir. Bu durum, BM'nin tarafsızlığına ve uluslararası hukukun eşit uygulanabilirliğine gölge düşürmektedir (Chomsky, 2016: 150). BM kararlarının etkinliğini sınırlayan bir diğer önemli faktör ise BM Güvenlik Konseyinin veto hakkıdır. Özellikle ABD, Güvenlik Konseyindeki veto hakkını sıklıkla İsrail'in lehine kullanarak, Filistin ve Gazze'ye yönelik eleştirel kararların alınmasını veya uygulanmasını engellemektedir. Barry Buzan ve Richard Lawson (2015), bu durumu, büyük güçlerin kendi çıkarları doğrultusunda uluslararası hukuku manipüle etmesinin bir örneği olarak değerlendirmektedir. ABD'nin vetoları, BM'nin Filistin sorununda tarafsız ve etkili bir arabulucu olarak hareket etme kabiliyetini ciddi şekilde kısıtlamaktadır (Buzan ve Lawson, 2015: 210).

Bu eleştiriler, BM'nin Filistin sorununda daha adil, tarafsız ve etkili bir rol oynaması gerektiği yönündeki beklentileri yansıtmaktadır. Uluslararası toplum, BM'nin uluslararası hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını koruma misyonunu yerine getirmesini, özellikle Filistin-İsrail çatışması gibi karmaşık ve hassas konularda, daha tutarlı ve adil bir şekilde hareket ederek göstermesini beklemektedir.

V. GÜNCEL GELİŞMELERE GİDEN SÜREÇ: BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN TARİHSEL KARARLARINDAN 2023 GAZZE KRİZİNE

BM'nin Filistin ve Gazze'ye yönelik tutumu, 1947'deki 181 sayılı Taksim Planı ile başlayıp günümüze dek gelen uzun ve çalkantılı bir sürecin sonucudur. 1967 tarihli 242 sayılı Güvenlik Konseyi Kararı gibi barış temelli çözüm önerileri, sahada uygulanabilirliğini yitirmiştir. Bu tarihsel kararların büyük çoğunluğu, Filistin'in siyasi statüsünü desteklemekle birlikte, sahadaki gelişmelerle uyumlu sonuçlar doğuramamıştır (Shlaim, 2000: 420). 1990'lı yılların başında Oslo Süreci ile iki devletli çözüm vizyonu doğmuş; ancak İsrail'in yerleşim politikalarının sürmesi, 2006 yılında Hamas'ın Gazze'de kontrolü ele geçirmesi ve Gazze üzerindeki ablukanın derinleşmesi, barış sürecinin başarısızlıkla sonuçlanmasına yol açmıştır. BM, bu dönemde insani yardımları artırmaya yönelik çeşitli kararlar almış olsa da, İsrail'in güvenlik politikaları ve ABD'nin vetoları kararların uygulanmasını engellemiştir (Chomsky, 2016: 180; Buzan ve Lawson, 2015: 240).

2023 yılı itibarıyla Filistin meselesi yeniden dünya kamuoyunun gündemine oturmuştur. 7 Ekim olaylarının ardından gelen geniş çaplı sınır tanımaz İsrail askeri operasyonları ve Gazze'de yaşanan sivil kayıplar, Birleşmiş Milletlerin kriz yönetimi kapasitesini ciddi şekilde sınamıştır. BM Genel Kurulu ve Güvenlik Konseyi bu süreçte birçok toplantı düzenlemiş ve insani ateşkes çağrılarında bulunmuştur. Ancak ABD başta olmak üzere bazı ülkelerin veto hakkını kullanması,

ateşkes kararlarının bağlayıcılığını ve uygulanabilirliğini zayıflatmıştır (UN News, 2023). Bu süreçte, 2023 Kasım ayında BM Genel Kurulunda alınan ve İsrail'in saldırılarını kınayan karar, çok sayıda ülkenin desteğini almasına rağmen bağlayıcılık açısından yetersiz kalmıştır (Al Jazeera, 2023). İsrail'in yerleşim faaliyetlerini artırması, Gazze'nin altyapısına yönelik yıkıcı müdahaleleri ve sivillerin hedef alınması, BM'nin normatif gücünü sorgulanır hale getirmiştir. Filistin tarafı ise, Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) gibi kurumlarda hukuki yollara başvurarak hak arayışını sürdürmektedir. Dolayısıyla BM'nin Filistin meselesindeki rolü, 2023 sonrası dönemde meşruiyet ve etkinlik ikilemi içerisinde değerlendirilmedir. Normatif açıdan hukuki ve insani değerlere dayalı bir söylem geliştiren BM, pratikte siyasi güçlerin etkisinden bağımsız hareket edememekte, bu da Filistin özelinde alınan kararların sahada anlamlı sonuçlar üretmesini engellemektedir.

SONUÇ

Bu çalışma, BM'nin Gazze ve Filistin bağlamında aldığı kararların tarihsel süreç içindeki etkinliğini ve uygulanabilirliğini değerlendirmiştir. Yapılan analizler, BM'nin aldığı kararların büyük ölçüde uluslararası siyasi dengeler ve büyük güçlerin etkisi altında şekillendiğini göstermektedir. 1947'deki Taksim Planı (Genel Kurul Kararı 181) ve 1967'de alınan 242 sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararı gibi önemli kararların, uluslararası siyasi çıkarlar ve ABD'nin veto politikaları nedeniyle tam anlamıyla uygulanamadığı görülmektedir. **Özellikle Gazze'ye yönelik insani yardımların artırılması amacıyla alınan 2139 sayılı karar** gibi girişimlerin sahada sınırlı etkiler yarattığı ortaya konmuştur. BM'nin Filistin meselesine yaklaşımı, uluslararası hukuk ve diplomasi açısından değerlendirildiğinde, çifte standart eleştirilerine maruz kaldığı ve kararlarının İsrail'in güvenlik politikaları karşısında etkisiz kaldığı tespit edilmiştir. Belge ve karar metinlerine dayalı kapsamlı bir analiz, BM'nin aldığı kararların hukuki çerçevede geçerli olmasına rağmen, uygulamada büyük ölçüde siyasi engellere takıldığını ortaya koymaktadır. Bu durum, BM'nin bölgedeki krizleri yönetme kapasitesinin zayıfladığını ve daha bağımsız, yaptırım gücü yüksek mekanizmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Özellikle 2023 yılının Ekim ayında başlayan yeni çatışma dalgası, İsrail-Filistin meselesinin küresel düzlemde yeniden öncelikli bir gündem maddesi olmasına neden olmuştur. BM'nin bu süreçteki rolü, tarihsel olarak süregelen çifte standart eleştirilerini yeniden gündeme taşımıştır. ABD'nin veto hakkı nedeniyle Gazze'deki sivillerin korunmasına yönelik kararların uygulanamaması, Birleşmiş Milletler sisteminin reform ihtiyacını bir kez daha ortaya koymuştur. Bazı uzmanlar, BM'nin normatif çerçevede güçlü bir etik duruş sergilese de saha-

daki etkisinin sınırlı kaldığını ve bu durumun, uluslararası düzenin krizleri önleyici kapasitesine zarar verdiğini savunmaktadır. 2023-2025 Gazze krizine ilişkin değerlendirmeler, yalnızca çatışmaların taraflarını değil, aynı zamanda uluslararası toplumun, özellikle de BM'nin etkinliğini ve meşruiyetini de sorgulayan çok boyutlu bir tartışmayı beraberinde getirmiştir. Tarafsız ve hukuka dayalı bir çözüm arayışı, yalnızca çatışan tarafların değil, uluslararası toplumun da etik ve siyasi sorumluluğu altındadır.

Öneriler;

1. BM'nin Bağımsızlık ve Tarafsızlık İlkesinin Güçlendirilmesi

BM'nin, özellikle büyük güçlerin politik etkilerinden bağımsız bir karar alma ve uygulama mekanizmasına sahip olması sağlanmalıdır. Uluslararası hukuk çerçevesinde daha güçlü yaptırımların uygulanabilmesi için BM organlarının bağımsız hareket etmesini sağlayacak reformlar yapılmalıdır.

2. BM Güvenlik Konseyinde Reform Gerekliği

ABD gibi büyük güçlerin veto hakkının, insani krizler ve uluslararası hukukun üstünlüğü gibi konularda sınırlandırılması gerekmektedir. Filistin meselesi gibi uzun süreli krizlerde, veto hakkı olan ülkelerin bağımsız bir değerlendirme mekanizmasına tabi tutulması sağlanmalıdır.

3. Devlet Statüsünün Desteklenmesi

Filistin'in tam üye devlet statüsüne geçişi desteklenerek, BM kararlarının uygulanabilirliği artırılmalıdır. Uluslararası hukukun bağlayıcılığı artırılmalı ve İsrail'in işgal altındaki topraklardaki politikalarına yönelik daha somut yaptırımlar devreye sokulmalıdır.

4. Gazze ve Batı Şeria'daki İnsani Krizlere Acil Müdahale

BM'nin insani yardımlar konusunda daha aktif rol üstlenebilmesi için, uluslararası toplumla iş birliği içinde bağımsız insani yardım koridorları oluşturulmalıdır. 2139 sayılı BM kararı gibi kararların sahadaki uygulanabilirliği artırılmalı, Gazze'deki sivil altyapının korunmasına yönelik önlemler sıklaştırılmalıdır.

5. Uluslararası Hukukun Etkin Uygulanması

Uluslararası Ceza Mahkemesi ve benzeri kuruluşların Filistin'deki insan hakları ihlallerini daha etkin bir şekilde denetlemesi sağlanmalıdır. İsrail'in yerleşim politikalarına karşı uluslararası yaptırımların uygulanmasını

sağlamak amacıyla BM tarafından bağımsız gözlemciler görevlendirilmelidir.

Genel olarak, BM'nin Filistin meselesindeki etkinliği artırılmadıkça, bölgedeki çatışmaların ve insani krizlerin devam etmesi kaçınılmazdır. BM'nin rolünü daha bağımsız, tarafsız ve etkili bir hale getirecek reformlar hayata geçirilmedikçe, uluslararası hukukun uygulanabilirliği sınırlı kalacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, İ. (1989). *Lübnan bunalımı ve Filistin sorunu*. Ankara: TTK.
- Al Jazeera. (2023). "UN passes resolution calling for Gaza ceasefire; US, Israel oppose.", 18 Şubat 2025 tarihinde <https://www.aljazeera.com> sitesinden alındı.
- Altınoğlu, G. (2005). *Filistin-İsrail dosyası*. İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Annan, K. (2012). *Interventions: A life in war and peace*. New York: The Penguin Books.
- Arı, T. (2007). *Geçmişten günümüze Orta Doğu: Siyaset, savaş ve diplomasi*. Bursa: MKM Yayıncılık.
- Armaoğlu, F. (1995). Amerikan belgeleri ile Orta Doğu Komutanlığı'ndan Bağdat Paketi'ne 1951-1955. *Belleten*, 59(224), 189-236.
- Armaoğlu, F. (2000). Arap milliyetçiliğinin gelişmesi sırasında Türk-Arap ilişkileri (1945-1970). İçinde E. İhsanoğlu (Ed.), İki tarafın bakış açısından Türk-Arap münasebetleri (s. 151-197). İstanbul: İslâm, Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) Yayınları.
- Bar-Yosef, E. (2005). *The Holy Land in English culture 1799-1917: Palestine and the question of orientalism*. Clarendon Press.
- Buzan, B., & Lawson, R. (2015). *The Global Transformation: History, Modernity and the Making of International Relations*. Cambridge University Press.
- Cleveland, W., & Bunton, M. (2009). *A history of the modern Middle East*. Boulder: Westview Press.
- Çalık Topuz, Z., & Arafat, M. (2023). Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarının Filistin-İsrail barış sürecine etkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 78(2), 357-380, 15 Şubat 2025 tarihinde <https://doi.org/10.33630/ausbf.1065955> adresinden alındı.
- Davutoğlu, A. (2003). Küresel bölgesel dengeler ve Ortadoğu barış süreci. İçinde *Filistin: Çıkmazdan çözüme*. İstanbul: Küre Yayınları.
- De Haas, J. (1934). *History of Palestine - The last two thousand years*. The MacMillan Company.
- Evsal, V. (1975). *Ortadoğu'da Oruçlu Günler Savaşı*, İstanbul: Yağmur Yayınevi.
- Ford, H. (2013). *Yahudi Enternasyonalı* (M. Akcanbaş, Çev.). İstanbul: Destek Yayınları.
- Garaudy, R. (2019). *İsrail sorunu*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Haim, R. B. (2008). İsrail hakkında gerçekler. Kudüs: İsrail Enformasyon Merkezi.
- Herzl, T. (2017). *Siyonizm'in ve İsrail'in kurucusu Theodor Herzl hatıraları*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Jabotinsky, W. (2013). *İsrail'i kur* (A. Aşçı, Çev.). İstanbul: Yeditepe Yayınları.
- Johnson, P. (2001). *Yahudi tarihi* (F. Orman, Çev.). İstanbul: Pozitif Yayınları.

Khalidi, R. (2020, 30 Ocak). No deal: why Trump's plan for Palestine will only create more conflict. *The Guardian*. 12 Şubat 2025 tarihinde <https://2u.pw/gCWTQ> sitesinden alındı.

Kocabaş, S. (1987). *Vaat edilmiş toprak Filistin için mücadele: Türkiye ve Siyonizm*. İstanbul: Vatan Yayınları.

Lewis, B. (1995). *The Middle East: A brief history of the last 2,000 years*. New York: Scribner.

Öke, M. K. (2002). *Siyonizm'den uygarlık çatışmasına Filistin sorunu*. İstanbul: Ufuk Kitapları.

Öke, M. K. (2006). Osmanlı İmparatorluğu, Siyonizm ve Filistin sorunu. *Marife Dergisi*, 6(1), 261-270.

Öke, M. K. (2018). *Siyonizm ve Filistin sorunu (1880-1923)*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Öner, A. (2006). *Dünden bugüne Filistin*. İstanbul: Ekin Yayınları.

Pappe, I. (2007). *Modern Filistin tarihi* (N. Plümer, Çev.). İstanbul: Phoenix Yayınevi.

Quigley, J. (1990). *Palestine and Israel: A challenge to justice*. Duke University Press Books.

Rabinovich, I., & Brun, I. (2017). *Israel facing a new Middle East: In search of a national security strategy*. Hoover Institution Press, Stanford.

Rowley, C. K., & Taylor, J. (2006). The Israel and Palestine land settlement problem: An analytical history, 4000 B.C.E.-1948 C.E. *Public Choice*, 128(1/2), 41-75.

Said, E. W. (1998). *Oryantalizm* (N. Uzel, Çev.). İstanbul: İrfan Yayınevi.

Schama, S. (2016). *İki Rothschild, İsrail devletinin kuruluşu* (B. Ç. Dişbudak, Çev.). İstanbul: Alfa Basım Yayım.

Shakak, İ. (2004). *Yahudi tarihi Yahudi dini* (A. E. Dağ, Çev.). İstanbul: Anka Yayınları.

Taylor, A. R. (2001). *İsrail'in doğuşu, 1897-1947: Siyonist diplomasinin analizi*. İstanbul: Pınar Yayınları.

Traverso, E. (2001). *Yahudi sorunu ve Marksistler* (A. Tekin, Çev.). İstanbul: Yazın Yayınları.

Trimbur, D. (2010). History in fast motion: An overview. İçinde B. Haider-Wilson & D. Trimbur (Ed.), *Europe and Palestine 1799-1948: Religion-Politics-Society* (ss. 45-53). Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.

Uçarol, R. (2006). *Siyasi tarih*. İstanbul: Der Yayınları.

UN News. (2023). "UN General Assembly votes for immediate ceasefire in Gaza", 18 Şubat 2025 tarihinde <https://news.un.org> sitesinden alındı.

Yarar, E. (2006). *Tarihsel dönüşüm*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Yılmaz, T. (2009). *Uluslararası politikada Ortadoğu*. Ankara: Barış Platin Yayınevi.

BM KARARLARI

UNESCO. (2022, 30 December). UNESCO in brief - Mission and Mandate. Retrieved from UNESCO website: <https://www.unesco.org/en/brief>, Erişim Tarihi: 14.02.2025.

UNESCO. (2015, 8 March). Retrieved from Al-Jazeera: <https://aja.me/k5e6g>, Erişim Tarihi: 14.02.2025.

United Nations. (1947). Resolution 181 Adopted on the Report of the Ad Hoc Committee on the Palestinian Question. Retrieved from UN documents: [https://undocs.org/en/A/RES/181\(II\)](https://undocs.org/en/A/RES/181(II)), Erişim Tarihi: 13.02.2025.

United Nations. (1948a). RESOLUTION 49, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/49\(1948\)](https://undocs.org/S/RES/49(1948)), Erişim Tarihi: 17.02.2025.

United Nations. (1948b). RESOLUTION 50, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/50\(1948\)](https://undocs.org/S/RES/50(1948)), Erişim Tarihi: 18.02.2025.

United Nations. (1948c). RESOLUTION 54, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/54\(1948\)](https://undocs.org/S/RES/54(1948)), Erişim Tarihi: 20.02.2025.

United Nations. (1948d). RESOLUTION 60, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/60\(1948\)](https://undocs.org/S/RES/60(1948)), Erişim Tarihi: 11.02.2025.

United Nations. (1949). RESOLUTION 303, Question of an International Regime for the Jerusalem Area and the Protection of the Holy Places. Retrieved from UN Documentation, General Assembly: [https://undocs.org/en/A/RES/303\(IV\)](https://undocs.org/en/A/RES/303(IV)), Erişim Tarihi: 19.02.2025.

United Nations. (1967). RESOLUTION 2253, General Assembly. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FRES%2F2253%2520\(ES-V\);](https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FRES%2F2253%2520(ES-V);) <http://info.wafa.ps/userfiles/server/pdf/GA2253.jpeg>, Erişim Tarihi: 22.02.2025.

United Nations. (1967). RESOLUTION 242, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/242\(1967\)](https://undocs.org/S/RES/242(1967)), Erişim Tarihi: 26.02.2025.

United Nations. (1968a). RESOLUTION 251, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/251\(1968\)](https://undocs.org/S/RES/251(1968)), Erişim Tarihi: 21.02.2025.

United Nations. (1968b). RESOLUTION 252, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/252\(1968\)](https://undocs.org/S/RES/252(1968)), Erişim Tarihi: 21.02.2025.

United Nations. (1969). RESOLUTION 271, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/271\(1969\)](https://undocs.org/S/RES/271(1969)), Erişim Tarihi: 11.02.2025.

United Nations. (1980a). RESOLUTION 465, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/465\(1980\)](https://undocs.org/S/RES/465(1980)), Erişim Tarihi: 01.02.2025.

United Nations. (1980b). RESOLUTION 476, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/476\(1980\)](https://undocs.org/S/RES/476(1980)), Erişim Tarihi: 05.02.2025.

United Nations. (1980c). RESOLUTION 476, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/478\(1980\)](https://undocs.org/S/RES/478(1980)), Erişim Tarihi: 08.02.2025.

United Nations. (1981). RESOLUTION 36/15, General Assembly. Retrieved from UN Documents: <https://undocs.org/en/A/RES/36/15>, Erişim Tarihi: 09.02.2025.

United Nations. (1990). RESOLUTION 672, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/672\(1990\)](https://undocs.org/S/RES/672(1990)), Erişim Tarihi: 10.02.2025.

United Nations. (1996). RESOLUTION 1073, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/1073\(1996\)](https://undocs.org/S/RES/1073(1996)), Erişim Tarihi: 14.02.2025.

United Nations. (2000a). RESOLUTION 1322, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/1322\(2000\)](https://undocs.org/S/RES/1322(2000)), Erişim Tarihi: 14.02.2025.

United Nations. (2000b). RESOLUTION 55/130, General Assembly. Retrieved from UN Documents: <https://undocs.org/en/A/RES/55/130>, Erişim Tarihi: 17.02.2025.

United Nations. (2002). RESOLUTION 1397, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/1397\(2002\)](https://undocs.org/S/RES/1397(2002)), Erişim Tarihi: 18.02.2025.

United Nations. (2003a). RESOLUTION 58/22, General Assembly. Retrieved from UN Documents: <https://undocs.org/en/A/RES/58/22>, Erişim Tarihi: 19.02.2025.

United Nations. (2003b). RESOLUTION 58/98, General Assembly. Retrieved from UN Documents: <https://undocs.org/en/A/RES/58/98>, Erişim Tarihi: 17.02.2025.

United Nations. (2005). RESOLUTION 60/104, General Assembly. Retrieved from UN Documents: <https://undocs.org/en/A/RES/60/104>, Erişim Tarihi: 11.02.2025.

United Nations. (2015). RESOLUTION 70/98, General Assembly. Retrieved from UN Documents: <https://undocs.org/en/A/RES/70/98>, Erişim Tarihi: 13.02.2025.

United Nations. (2016a). RESOLUTION 2334, Security Council Resolutions. Retrieved from UN Documents: [https://undocs.org/S/RES/2334\(2016\)](https://undocs.org/S/RES/2334(2016)), Erişim Tarihi: 17.02.2025.

United Nations. (2016b). RESOLUTION 71/96, General Assembly. Retrieved from UN Documents: <https://undocs.org/en/A/RES/71/96>, Erişim Tarihi: 18.02.2025.

United Nations. (2022). History of the United Nations. Retrieved from United Nations Website: <https://www.un.org/en/about-us/history-of-the-un>, Erişim Tarihi: 19.02.2025.

United Nations. (2022, 30 December). UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL FAQ. Retrieved from United Nations website: <https://www.un.org/securitycouncil/content/faq>, Erişim Tarihi: 11.02.2025.

Wafa. (1996). UNESCO Decision 150. Retrieved from Palestinian News & Information Agency (Wafa): <http://info.wafa.ps/userfiles/server/pdf/ul150.pdf>, Erişim Tarihi: 13.02.2025.

Wafa. (2000). UNESCO Decision, 159. Retrieved from Palestinian News & Information Agency (Wafa): <http://info.wafa.ps/userfiles/server/pdf/ul159.pdf>, Erişim Tarihi: 14.02.2025.

WAFA. (2010). UNESCO Decision 184. Retrieved from Palestinian News & Information Agency (WAFA): <http://info.wafa.ps/userfiles/server/pdf/ul184.pdf>, Erişim Tarihi: 14.02.2025.

WAFA. (2014). UNESCO Decision, 192. Retrieved from Palestinian News & Information Agency (WAFA): <http://info.wafa.ps/userfiles/server/pdf/ul192.pdf>, Erişim Tarihi: 11.02.2025.

WAFA. (2015). UNESCO Decision, 196. Retrieved from Palestinian News & Information Agency (WAFA): <http://info.wafa.ps/userfiles/server/pdf/ul196.pdf>, Erişim Tarihi: 13.02.2025.

WAFA. (2016). UNESCO Decision 200. Retrieved from Palestinian News & Information Agency (WAFA): <http://info.wafa.ps/userfiles/server/pdf/u200.pdf>, Erişim Tarihi: 14.02.2025.